

رَدِّ پَه

دودولت برای فلسطین

مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات
(خوزه‌های علمی)

شبهه‌شناسی

گفت‌وگو با سید و پاسخ‌گویی

ضمیمه ماهنامه شبهات

shobhe.pasokh.org

فهرست مطالب

۵ مقدمه

۷ چکیده

۹ تبیین شبهه

۱۱ پاسخ شبهه

۱۱ تاریخچه طرح دودولتی

۱۷ موافقان و مخالفان طرح دودولتی

۲۰ بررسی و نقد طرح دودولتی

۳۱ راهکار جمهوری اسلامی برای حل مسئله فلسطین

۳۴ جمع بندی

۳۷ منابع

مقدمه

"ردّیه" پاسخی به شبهات بنیادین، اساسی و پایه‌ای است؛ شبهاتی که سبب ایجاد شک و تردید در مبانی و بنیادهای اعتقادی، باورهای مهم و تأثیرگذار دینی شده و ذهن و عاطفه مخاطبان را با چالش روبرو می‌کند.

طرح دو دولتی فلسطین به عنوان یکی از راهکارهای احتمالی برای حل مناقشه فلسطین و اسرائیل مطرح شده است. بررسی اقتضائات و چالش‌های حقوقی و سیاسی پذیرش این طرح، مساله این شماره از ردیه با عنوان «دو دولتی برای فلسطین» می‌باشد.

لازم است از زحمات جناب حجت الاسلام سید محمدهادی مقدسی و آقای دکتر علی مجتبی زاده جهت تهیه و تدوین این شماره از ردیه تشکر نماییم.

حساب توییت‌ری مقام معظم رهبری علیه السلام:

إنّ مشروع «حل الدولتين» الذي تم تزيينه بثوب الحق المتمثل في «قبول دولة فلسطين كعضو في الأمم المتحدة»، ليس إلاّ رضوخًا لمطالب الصهاينة. يجب أن يقوم أيّ مشروع عمليّ على مبدأ «كُلّ فلسطين لكُلّ الفلسطينيين»

پروژه «راه حل دو دولتی» که مزین به لباس حق با پذیرش کشور فلسطین به عنوان عضو از سازمان ملل» است، چیزی جز تسلیم در برابر خواسته‌های صهیونیست‌ها نیست.

هر راهکار عملی باید بر اساس اصل «تمام فلسطین برای همه فلسطینیان» باشد.

۱۴۰۳/۰۹/۰۹

چکیده

مناقشه تاریخی و دامنه دار مسأله فلسطین موجب شده تا طرح هایی برای پایان دادن به آن ارایه شود، از جمله این طرح ها، طرح دو دولت است که از سوی کشورهای غربی، سازمان ملل و کشورهای عربی دنبال شده و برخی نیز آن را به عنوان راه حل پایان دادن به این مناقشه پذیرفته اند، در این نوشتار به بررسی و نقد این طرح پرداخته ایم و به این سؤال پاسخ خواهیم داد که آیا این طرح می تواند راه حلی برای پایان منازعه میان فلسطین و اسراییل باشد؟ و نشان می دهیم که با توجه به اشکال های اساسی ای که این طرح با آن روبرو است از جمله ناسازگاری با مبانی اسلامی، نادیده گرفتن حق تاریخی مردم فلسطین، رسمیت بخشیدن به غصب، عدم نمایندگی حامیان این طرح از مردم فلسطین و نقدهای از منظر حقوق بین الملل، این طرح نه تنها وجاهت و ظرفیت حل مسأله

فلسطین را نداشته، بلکه خیانت به آرمان فلسطین و مردم این سرزمین خواهد بود و منطقی ترین راه حل، طرح جمهوری اسلامی در برگزاری همه پرسی با حضور ساکنان اصلی این سرزمین است.

شبّهات پاسخ داده شده:

- تعارض طرح با مبانی اسلامی
- تعارض با حق تاریخی مردم فلسطین
- رسمیت بخشی به غصب
- تعارض با حقوق بین الملل
- تعارض با راهکار جمهوری اسلامی ایران

تبیین شبهه

مسأله فلسطین یکی از مسائل اصلی جهان اسلام در دوران اخیر است. طولانی شدن مناقشه میان فلسطین و رژیم صهیونیستی موجب شده تا برای پایان دادن به این مناقشه تاریخی، راهکارهایی ارایه شود که یکی از آنها به طرح دو دولتی موسوم است این طرح علاوه بر کشورهای غربی از سوی کشورهای عربی نیز دنبال می شود. اخیراً نیز زمزمه هایی نیز در تأیید این طرح از سوی یک جریان سیاسی نه چندان مطرح در کشور شنیده شد که جدا از آنکه با طرح رسمی و اعلام شده جمهوری اسلامی مغایرت دارد، ممکن است این شبهه را در برخی اذهان ایجاد کرده باشد که چرا با چنین طرحی نمی توان منازعه میان فلسطین و اسراییل را پایان داد و چرا کشور ما با چنین طرحی همراهی نکرده است. در این نوشتار به بررسی این موضوع می پردازیم و به این سؤال پاسخ خواهیم داد که آیا طرح دو دولت

می تواند راه حل منطقی و قابل قبولی برای مسأله
فلسطین باشد و در سایه چنین طرحی حقوق و منافع
مردم فلسطین به عنوان ساکنان اصلی این سرزمین
تأمین خواهد شد؟

پاسخ شبهه

اولین جرقه طرح دو دولتی با اعتراض فلسطینی‌ها در سال ۱۹۳۶ آغاز شد. انگلیس که در آن زمان قیومیت فلسطین را بر عهده داشت، در واکنش برای بررسی علل ناآرامی‌ها و درک نارضایتی طرف‌های مختلف، کمیسیون تحقیق سلطنتی بریتانیا را تشکیل داد. این کمیسیون به ریاست «لرد رابرت پیل» از فلسطین بازدید کرد و صدها شهادت از نمایندگان احزاب عرب و یهودی را شنید و گزارش نهایی کمیسیون، تقسیم فلسطین به یک کشور عربی و یک کشور یهودی را توصیه کرد. بر همین اساس، قطعنامه ۱۸۱ مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۷ به تصویب رسید.^۱ که براساس آن سرزمین تاریخی فلسطین به سه بخش تقسیم می‌شد:

۱. پاسخ به ۱۰ سوال درباره ایده «دو دولتی» فلسطین و رژیم اسرائیل، پایگاه اینترنتی نوریوز، کدخبر: ۱۸۲۱۷۲.

بخش اول برای مردم یهودی و برپایی دولت یهودی (اسرائیل) که شامل ۵۷ درصد از کل سرزمین است.

بخش دوم برای مردم عرب و برپایی دولت فلسطین که شامل ۴۲ درصد از کل سرزمین بود.

بخش سوم شهرهای قدس (اورشلیم / بیت المقدس) و بیت لحم و شهرهای مجاور آن تحت نظارت و اداره بین المللی قرار می گیرند.^۱

راهکار دو دولتی تا دهه ۱۹۹۰ که دوطرف فلسطینی و اسرائیلی شروع به مذاکره می کنند و توافق اسلو رقم می خورد، چندان جدی نبود.^۲ در سال ۱۹۹۳، دولت اسرائیل و سازمان آزادیبخش فلسطین (ساف) با طرحی برای اجرای راه حل دو دولتی به عنوان بخشی از توافقنامه اسلو موافقت کردند که منجر به ایجاد سازمان آزادیبخش فلسطین شد. راه حل دو دولتی در توافقنامه اسلو پیشنهاد شد که ریشه در یک سری رویدادهای تاریخی داشت. پس از سقوط امپراتوری عثمانی، یهودیان و اعراب هر دو مدعی حق تعیین سرنوشت در فلسطین تاریخی بودند. اولین تلاش برای

۱. رضا غیبشاوی، اسرائیل و فلسطین، راه حل تک کشوری یا دو کشوری؟، پایگاه اینترنتی عصرایران، کد خبر ۹۴۳۹۹۵.

۲. منصور براتی، راهکار ۲ دولتی از بین رفته است، روزنامه فرهیختگان، شماره ۴۰۱، ص ۷.

تقسیم زمین در سال ۱۹۴۸ منجر به تشکیل یک کشور اسرائیلی شد، اما هیچ کشور فلسطینی وجود نداشت و کرانه باختری و نوار غزه به ترتیب تحت حاکمیت اردن و مصر قرار گرفتند. در جنگ شش روزه سال ۱۹۶۷، اسرائیل کرانه باختری، نوار غزه و دیگر مناطق عربی را تصرف کرد و آن را اشغال کرد. پس از آن این ایده طرح شد که اسرائیل سرزمین‌هایی را که تصرف کرده بود به‌طور مسالمت‌آمیز با همسایگان عرب خود از جمله فلسطینیان مبادله کند. شبه جزیره سینا از دیگر مناطقی بود که در این جنگ توسط اسرائیل تصرف شد و در سال ۱۹۷۹ این سرزمین به‌عنوان بخشی از توافقنامه صلح جامع معروف به توافقنامه کمپ دیوید به مصر بازگردانده شد. این توافق که ایده «زمین در برابر صلح» را به عنوان یک اصل مذاکره مستحکم می‌کرد، شامل اصولی بود که پایه راه حل دو دولتی را بنا نهاد.

در دهه ۱۹۹۰، توافقنامه‌ای که بین رهبران اسرائیل و فلسطین در اسلو نروژ مورد مذاکره قرار گرفت، روندی را برای راه حل دو دولتی با مذاکره متقابل تعیین کرد. اگرچه این روند، نوید پیشرفت اولیه را نشان داد، اما ترکیبی از نارضایتی و بی‌اعتمادی منجر به شکست و

تاخیر در تحقق آن شد. در سال ۱۹۹۳ اسرائیل یک سری مذاکرات با سازمان آزادیبخش فلسطین در اسلوانجام داد. در اوایل سپتامبر یاسر عرفات نامه‌ای به اسحاق رابین فرستاد مبنی بر اینکه ساف حق موجودیت اسرائیل را به رسمیت می‌شناسد و قطعنامه‌های ۲۴۲ و ۳۳۸ سازمان ملل متحد که خواستار صلح پایدار با اسرائیل در ازای عقب‌نشینی اسرائیل به مرزهای قبل از ۱۹۶۷ بود را پذیرفت.

چند روز بعد، آنها اعلامیه‌ای را امضا کردند و موافقت کردند که در ازای مشارکت فلسطینی‌ها در مسائل امنیتی اسرائیل، حکومت خودگردان فلسطین را در مدت پنج سال تشکیل دهند. در عین حال در فلسطین و اسرائیل جریان‌هایی بودند که با این طرح به مخالفت برخاستند.

در سال ۱۹۹۴، در خلال همپوشانی جشنواره یهودی پوریم، باروخ گلدشتاین، یهودی افراطی به سوی نمازگزاران مسلمان در مسجد الخلیل تیراندازی کرد و تعدادی را کشته و زخمی کرد و نهایتاً توسط نمازگزاران دستگیر و کشته شد. همان سال، حماس با راه‌حل دو دولتی مخالفت کرد و چندین عملیات استشهادی را به اجرا درآورد. در سال ۱۹۹۵ بود که اسحاق رابین

مذاکره‌کننده اسرائیلی و طرفدار طرح دو دولتی در حین شرکت در یک راهپیمایی صلح توسط یک یهودی افراطی ترور شد. مذاکرات برای صلح میان اسرائیل و فلسطین همچنان ادامه داشت و هر کدام به نحوی متوقف می‌شد.^۱

در تمام این سالها این طرح همواره مطرح شده و هیچ نشانه‌ای برای تمایل به اجرایی شدن آن وجود نداشت تا آنکه رژیم صهیونیستی با طرح انتقال پایتخت خود به بیت المقدس و طرح ابراهیم و پیش گرفتن روند عادی سازی روابط با کشورهای عربی، نشان داد که نه تنها تمایلی به اجرا شدن این طرح ندارد، بلکه به دنبال تسلط بر همه فلسطین و کوچاندن مردم از این سرزمین است که عملیات طوفان الاقصی این روند را متوقف و پایانی بر بلند پروازی این رژیم بود و به دنبال گیر افتادن این رژیم در مقابله با حماس و عدم موفقیت در غزه، این طرح مجدداً توسط مقامات غربی به سرزبانها افتاد.

کامالا هریس، معاون بایدن در ژوئیه ۲۰۲۴ پس از دیدار با نخست وزیر اسرائیل، بر تعهد خود به راه حل

۱. ویراستاران دانشنامه بریتانیکا، دانشنامه بریتانیکا، مدخل: راه حل دو دولتی (two-state solution).

دو دولتی برای اسرائیلی‌ها و فلسطینی‌ها تاکید کرد و گفت تنها راهی که تضمین می‌کند اسرائیل یک کشور امن یهودی و دموکراتیک باقی بماند و فلسطینی‌ها می‌توانند در نهایت آزادی، امنیت، و آزادی به سر ببرند، تشکیل دو دولت اسرائیل و فلسطین است. شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز در قطعنامه آتش‌بس که در ژوئن به تصویب رساند، مجدداً خود را متعهد به راه‌حل دو دولتی دانست که در آن دو کشور اسرائیل و فلسطین، در کنار هم در صلح و آرامش زندگی می‌کنند.^۱

البته طرح دو دولتی تنها طرحی نیست که برای حل مناقشه میان فلسطین و اسرائیل ارائه داده شده است. طرحی از سوی کشورمان ارائه شد که مبنی بر برگزاری همه‌پرسی در فلسطین با شرکت ساکنان اصلی این سرزمین است که در این مقاله به آن اشاره خواهیم کرد.

طرح دیگری نیز به عنوان تشکیل کنفدراسیون اسرائیلی و فلسطینی مطرح شده که بر اساس آن، اسرائیلی‌ها و فلسطینی‌ها هر کدام دولت‌های متمایز

۱. عمر دجانی و لیمور یهودا، راه‌حل دو دولتی که می‌تواند کارساز باشد: موردی برای کنفدراسیون اسرائیل و فلسطین، پایگاه تحلیلی اینترنتی ForeignAffairs.

خود با مرزهای روشن و حق تصویب قوانین خود را خواهند داشت. اما پس از یک دوره انتقالی، مرزها از بین می‌رود و هر دو ملت در نهایت حق زندگی در سراسر سرزمین بین اردن و دریای مدیترانه را خواهند داشت که هر دو آن را موطن تاریخی خود می‌دانند. نهادهای مشترک اسرائیل و فلسطین بر مسائلی که فراتر از مرزهای هر کشور است، مانند انرژی و امنیت خارجی، نظارت خواهند کرد.^۱ که این طرح به نوعی بازسازی همان طرح دو دولتی است.

موافقان و مخالفان طرح دو دولتی

آمریکا به شعار دو کشوری نیاز دارند تا نشان دهند که روی راه‌حلی دیپلماتیک کار می‌کنند تا هم در مقابل فشار افکار عمومی جهانی راه فراری بیابند و هم لابی طرفدار رژیم اسرائیل را از مخالفت با خود بازدارند و ناتوانی خود را در حل مسئله فلسطین بپوشانند.^۲ افزون بر آمریکا، سازمان ملل متحد، اتحادیه اروپا و کشورهای عربی اسلامی نیز از حامیان راه حل دو کشوری هستند.^۳

۱. همان.

۲. پاسخ به ۱۰ سوال درباره ایده «دو دولتی» فلسطین و رژیم اسرائیل، پایگاه اینترنتی نوریوز، کد خبر: ۱۸۴۱۷۲.

۳. رضاغبیشاوی، اسرائیل و فلسطین، راه حل تک کشوری یا دو کشوری؟،

در فلسطین، دولت فلسطین (تشکیلات خودگردان) به ریاست محمود عباس (ابومازن) از راه حل دو کشوری حمایت می‌کند. تشکیلات خودگردان خواستار برپایی دولت مستقل فلسطینی در کنار دولت اسرائیل است. تشکیلات خودگردان مرزهای دولت فلسطین را براساس مرزهای ۱۹۶۷ که شامل کرانه باختری و غزه و بخش شرقی شهر قدس و به پایتختی قدس شرقی می‌داند و خواهان استقرار این دولت در این مرزهاست.^۱

در سوی مقابل، دو گروه اصلی مقاومت فلسطینی یعنی حماس و جهاد اسلامی با به رسمیت شناختن وجود کشور اسرائیل مخالف بوده و خواهان احقاق حقوق مردم فلسطین هستند.

کشورما نیز از همان آغاز پیروزی انقلاب اسلامی بر حقوق مردم فلسطین و نابودی رژیم صهیونیستی تأکید داشته و با این طرح مخالفت نموده است. در عین حال متأسفانه اخیراً مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه که توسط برخی عناصر زاویه دار با نظام در مقابل جامعه مدرسین حوزه علمیه تأسیس شده

پایگاه اینترنتی عصرایران، کد خبر ۹۴۳۹۹۵.

۱. همان.

است بر خلاف موضع رسمی و اعلام شده کشورمان و مواضع علما و مراجع عظام^۱ در ضمن بیانیه‌ای که به

۱. مراجع عظام و روحانیت شیعه از ابتدای اعلام موجودیت رژیم منحوس صهیونیستی به اتفاق آرا از حقوق مردم فلسطین، دفاع و بر آزادی قدس و فلسطین تأکید کرده‌اند. (عبدالکریم پاک‌نیا تبریزی، علمای شیعه و دفاع از قدس شریف، ماهنامه اطلاع‌رسانی پژوهشی و آموزشی مبلغان، شماره ۱۵۵، ص ۱۵۰)

موضع امامین انقلاب در ضرورت مقابله با رژیم صهیونیستی و نابودی آن کاملاً شفاف و روشن است.

آیت الله العظمی حکیم (ره) از همان اوان برپایی رژیم اشغالگر حاکم بر قدس با تشکیل آن به مقابله برخاستند و در طول دوران زعامت خود همواره لزوم مقابله و از میان بردن رژیم اسرائیل را از اهم واجبات می‌دانستند که همه مسلمانان در انجام این امر خطیر مسوول می‌باشند. ایشان در سال ۱۹۴۸ با ارسال پیامی به سازمان ملل متحد نسبت به شناسایی اسرائیل از طرف آن سازمان جهانی اعتراض کرده، این عمل را محکوم نمودند. راه حل منطقی قضیه فلسطین در نظر ایشان، اتحاد مسلمانان و اتخاذ موضعی مستحکم در پافشاری فزاینده جهت پاکسازی سرزمین مقدس اسلامی از تجاوز اشغالگران و نیز اعلان مخالفت با هر گونه موضع سازش‌کارانه در ارایه راهکارهایی برای پذیرش رژیم اشغالگر قدس است. از دیدگاه آیت الله العظمی حکیم (ره) بهترین مکانیسم حل مشکلات فلسطین در مبارزه با اسرائیل و اخراج آن از دارالاسلام بوسیله نیروی مسلح است که بدون تردید در مقایسه با تمسک به طرق سیاسی حل و فصل اختلافات، کارآمد است. (سید محسن حکیم، نوه مرحوم آیت الله العظمی سید محسن حکیم (ره)، دیدگاه‌های مرحوم آیت الله العظمی سید محسن حکیم (ره) در خصوص فلسطین، پایگاه اینترنتی خبرگزاری دانشجویان ایران «ایسنا»، کد خبر: ۸۰۰۳-۰۶۰۳)

با تشکیل دولت اسرائیل و شکست ارتش‌های عربی، محمدحسین کاشف الغطاء با استفاده از نفوذ دینی و سیاسی خود، با صراحت در برابر این فاجعه هولناک به مقابله پرداخت و زمامداران کشورهای اسلامی را به جرم کوتاهی در مبارزه و بسیج عمومی مردم، محکوم و تأکید کرد: حاکمان در مبارزه با اسرائیل جدی نیستند و مسلمانان می‌بایست در سایه وفاق و اتحاد داخلی با یهودیان مهاجر بجنگند و آنان را از سرزمین‌های اشغالی بیرون رانند. (علمای شیعه و حمایت فقهی و سیاسی از فلسطین، پایگاه اینترنتی اجتهاد، تاریخ انتشار: ۸ اردیبهشت ۱۴۰۱)

ایشان اشغال فلسطین را غیرعادلانه و نامشروع می‌دانست و فتوای جهاد علیه رژیم صهیونیستی صادر کرد: «مسئله فلسطین دیگر از مرز اعتراض و گفتگو گذشته و به مرز کار و فعالیت رسیده است. هر انسانی

مناسبت شهادت یحیی سنوار صادر کرد، اعلام نمود که تنها راه حل صلح پایدار در سرزمین فلسطین، تشکیل دو دولت مستقل و بازگشت اسرائیل به مرزهای قانونی می‌داند.^۱

بررسی و نقد طرح دو دولتی

طرح دو دولتی با اشکال‌ها و نقدهایی از منظر دینی، تاریخی، سیاسی و حقوقی روبرو است که نه تنها ظرفیت آن را در حل مسأله فلسطین زیر سؤال می‌برد، بلکه خیانت به آرمان‌های فلسطین و مردم این سرزمین محسوب می‌شود که به مهمترین این محورهای اشاره می‌کنیم.

که در رگهای بدنش خون پاک، زنده و آگاه وجود داشته باشد، حتما همین شرف و پاکی خون او، آواز خواهد داد که چه نشسته‌ای برخیز! و به برداران فلسطینی خود کمک کن! امروز جهاد بر هر فرد مسلمان خواه عرب یا غیر عرب واجب است» (عبدالکریم پاک‌نیا تبریزی، علمای شیعه و دفاع از قدس شریف، ماهنامه اطلاع‌رسانی پژوهشی و آموزشی مبلغان، شماره ۱۵۵، ص ۱۵۴)

آیت‌الله سید ابوالقاسم کاشانی در ۱۱ دی ۱۳۲۶، با صدور اعلامیه‌ای به اعلان موجودیت اسرائیل واکنش نشان داد و نسبت به تولد این رژیم غاصب به ملل مسلمان هشدار داد. در اعلامیه ایشان آمده بود: «تشکیل دولت صهیونیستی، در آتیه، کانون مفساد بزرگ برای مسلمین خاورمیانه و بلکه تمام دنیا خواهد بود و زیان آن تنها متوجه اعراب فلسطین نمی‌گردد و علی‌ای حال بر تمام مسلمین عالم است از هر طریقی که می‌شود از این ظلم فاحش جلوگیری نموده و رفع این مزاحمت را از مسلمین فلسطین بنمایند» (همان، ص ۱۵۶)

۱. بیانیه مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم به مناسبت شهادت یحیی سنوار، پایگاه اینترنتی <http://majmaqom.ir>، تاریخ انتشار: ۱۳ آبان ۱۴۰۳.

۱. ناسازگاری با مبانی اسلامی

یکی از اشکالات اساسی که این طرح با آن مواجه است، ناسازگاری آن با مبانی اسلامی است. بر اساس آموزه های دینی، جامعه اسلامی پیکره واحدی است و مسلمین نمی توانند در قبال تهاجم بیگانگان به سایر مسلمانان بی تفاوت باشند. چنانکه خداوند متعال در قرآن کریم با صراحت به حمایت و دفاع از ستمدیدگانی که مورد ظلم قرار گرفته و از وطن و کاشانه خویش اخراج و آواره شده اند، فرمان می دهد:

﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ
الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا
دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهْجَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيعَ وَصَلَوَاتٌ وَ
مَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ
اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾^۱ و می فرماید: «وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَ

۱. «به کسانی که جنگ بر آنان تحمیل گردیده، اجازه جهاد داده شده است چرا که مورد ستم قرار گرفته اند و خداوند بر یاری آنها تواناست همانا که از خانه و شهر خود به ناحق رانده شدند، و جرمی نداشتند به جز اینکه می گفتند پروردگار ما خدای یکتاست و اگر خداوند بعضی از مردم را به وسیله بعض دیگر دفع نکند، دیرها و صومعه ها و معابد یهود و نصارا و مساجدی که نام خدا در آنها بسیار برده می شود، ویران می گردد و خداوند کسانی را که او را یاری کنند (و از آیینش دفاع نمایند) را یاری می کند و خداوند قوی و شکست ناپذیر است.» (سوره حج، آیه ۴۰-۳۹)

اجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا^۱

طرح دو دولتی چیزی جز ترک یاری مسلمانان و مجبور نمودن آنها به صرف نظر کردن از حقوق خود در برابر ظالمان نیست. فلسطین نخستین قبله مسلمانان بوده و هیچ مسلمانی حق ندارد در انجام وظیفه خود نسبت به این میراث اسلامی کوتاهی کند.

۲. نادیده گرفتن حق تاریخی مردم فلسطین

اولین ساکنین شناخته شده فلسطین اعراب کنعانی بودند که بیش از سه هزار سال قبل از میلاد، در این سرزمین سکنی گزیدند و مردمانی شهرنشین و دارای تمدنی پیشرفته بودند^۲ که به این مطلب، تورات^۳ نیز در تصریح دارد. از آن زمان تا قرن ۲۰ که صهیونیست ها تحت قیمومیت بریتانیا توانستند مهاجرت گروه کثیری از یهودیان را به فلسطین ترتیب دهند در طول ۱۹ قرن، فلسطین عاری از یهودیان بود، به گونه ای که

۱. «چرا در راه خدا و برای رهایی مردان و زنان و کودکانی که [به دست ستمگران تضعیف شده اند] پیکار نمی کنید؟! همان افراد [ستم دیده ای] که می گویند: پروردگار ما را از این شهر (مکه) که اهلش ستمگرند، بیرون ببر، و از طرف خود برای ما سرپرستی قرار ده و از جانب خود، یار و یآوری برای ماتهیین فرما» (سوره نساء، آیه ۷۵)

۲. هنری کتان، فلسطین و حقوق بین الملل، ترجمه غلامرضا فدائی عراقی، تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۸، ص ۱۳.

۳. سفر اعداد، باب ۳۴، آیه ۱؛ و باب ۳۵، آیه ۱۰؛ و در سفر خروج، باب ۳، آیه ۱۷

در حدود سال های ۱۱۷۰ - ۱۹۱۷ م فقط ۱۴۴۰ نفر یهودی در بیت المقدس زندگی می کردند.^۱

این طرح حق تاریخی مالکیت مردم فلسطین نسبت به سرزمین فلسطین را نادیده گرفته و بخشی از آن را به رژیم غاصب صهیونیستی می دهد.

نماینده جنبش حماس در رد طرح دو دولتی بر همین حقیقت تکیه می کند و اعلام می دارد اسرائیل در سرزمین فلسطین حق وجود ندارد؛ زیرا سرزمین تاریخی فلسطین از نظر جغرافیایی در شرق از رود اردن تا دریای مدیترانه در غرب و در شمال از رأس الناقوره تا ام الرشراش در جنوب امتداد دارد. مساحت فلسطین ۲۷ هزار و نه کیلومتر مربع است. تمامی این مساحت کشور فلسطین است و رژیم صهیونیستی که اسرائیل نامیده شده است، کمترین حقی در ذره ای از این خاک ندارد.^۲

این طرح مستلزم جدا کردن یک ملت از سرزمین تاریخی خویش است و چنین کاری از نقطه نظر اخلاقی فاجعه بار است. تحقق طرح دو دولتی، تکرار وضعیتی را

۱. هنری کتان، فلسطین و حقوق بین الملل، پیشین، ص ۱۵ و ۱۶.

۲. خالد قدومی، موضع رسمی جنبش حماس درباره «راه حل دو دولت»؛

<https://alhewaraldini.com>

یادآور می‌کند که از لحاظ قومیتی در نمونه‌های تاریخی انتقال جمعیت فاجعه‌بار در قرن بیستم برای برخی دولت-ملت‌ها ایجاد شده بود. طرح دو دولتی، حقوق پناهندگان فلسطینی را به حاشیه می‌برد و مرزهای سختی را ایجاد می‌کند که فلسطینی‌ها و یهودیان را از مکان‌هایی که در تاریخ و حافظه آنها نقش محوری دارد، جدا می‌سازد.^۱

۳. رسمیت بخشیدن به غصب

با این طرح، به غصب حقوق یک ملت رسمیت بخشیده و جنبه قانونی داده می‌شود. رژیم صهیونیستی با توطئه انگلستان و با زور و کشتار و جنایت، بخش‌هایی از سرزمین فلسطین را اشغال کرده است، حال سازمان ملل به جای احقاق حقوق مردم فلسطین، به چنین غاصبی حق داده است. درست مانند آنکه دزدی وارد خانه ما شود و بخشی از خانه ما را تصرف کند و پلیس و دستگاه قضایی به جای احقاق حقوق ما و مجازات دزد برای او حق قائل شود.

به چه دلیل و بر اساس کدام منطق، سایر کشورها

۱. عمر دجانی و لیمور یهودا، راه‌حل دو دولتی که می‌تواند کارساز باشد: موردی برای کنفدراسیون اسرائیل و فلسطین، پایگاه تحلیلی اینترنتی Foreign Affairs.

می توانند به جای مردم این سرزمین تصمیم بگیرند و بخشی از این سرزمین را به رژیمی که آن را غصب نموده واگذار نمایند، اگر حقی هست، برای خود مردم این سرزمین و ساکنان اصلی آن است که نسبت به آن تصمیم گیری نمایند.

۴. حامیان طرح دو دولتی و عدم نمایندگی مردم فلسطین

یکی از اشکال های طرح دو دولتی این است که کسانی که در طرف فلسطینی حاضر شده و چنین طرحی را پذیرفتند، نمایندگی از سوی ملت فلسطین نداشتند؛ نه یاسر عرفات و نه محمود عباس نماینده همه مردم فلسطین نبودند. مبارزان و مجاهدان کرانه غربی و همچنین حماس و جهاد اسلامی همواره مخالف طرح دو دولتی بوده اند. از این جهت نمی توان به عملی شدن چنین طرحی خوش بین بود. طرحی امکان اجرایی شدن را دارد که برآمده از نظر مجموع مردم فلسطین و به نمایندگی از همه مردم این سرزمین طرح شود.

بین سال های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰ که چند بار فرصت صلح به وجود آمد، چشم انداز برخی فلسطینیان نشان می داد که صلح شدنی است و ممکن است عملیاتی شود، اما

از سال ۲۰۱۰ به بعد که دیگر تقریباً چندان فرصت مذاکره خیلی جدی هم به وجود نیامد، کم‌کم ایده مقاومت جدی‌تر می‌شود.

اسرائیلی‌ها آنقدر جلو آمدند و آنقدر در کرانه باختری شهرک‌سازی کردند و آنقدر قوانین تبعیض‌آمیز علیه فلسطینی‌ها وضع کردند و اشغالگری را تشدید کردند که هرچه به سمت زمان حال حرکت می‌کنیم، ایده مقاومت برای فلسطینی‌ها جذاب‌تر می‌شود و ایده صلح‌طلبی و سازش اهمیت خودش را از دست می‌دهد.^۱

۵. اشکال از منظر حقوق بین الملل

از منظر حقوق بین الملل نیز رژیم صهیونیستی، غاصب بوده و به موجب حقوق بین الملل، اسرائیل فاقد شرایط یک کشور قانونی است. «کشور» از نگاه حقوق بین الملل «اجتماع دائمی و منظم گروهی از افراد انسانی است که در سرزمین معینی و مشخصی و بطور ثابت سکنی گزیده و مطیع یک قدرت سیاسی مستقل باشند.» به موجب کنوانسیون مونتو ویدئو ۱۹۳۳، دولت

۱. منصور براتی، راهکار ۲ دولتی از بین رفته است، روزنامه فرهیختگان، شماره ۴۰۱، ص ۷.

بعنوان يك شخص حقوق بين الملل بايد دارای شرایط زیر باشد: جمعیت دائمی، سرزمین معین، حکومت و اهلیت برقراری روابط با دولتهای دیگر (حاکمیت) بدیهی است دارا نبودن هریک از شرایط زیر خود به خود باعث نفی پایه های مشروعیت رژیم حاکم خواهد بود. اکثریت قریب به اتفاق جمعیت یهودیان در فلسطین اشغالی (تقریباً همگی) متعلق به این سرزمین مقدس نبودند بلکه آنها بیگانگانی بودند که از نقاط مختلف جهان بر خلاف خواست مردم بومی فلسطین به این سرزمین آورده شده اند.

جمعیت یهودیانی که امروز در فلسطین اشغالی - که بر اساس برنامه مهاجرت اسکان یافته اند - هیچ نوع پیوند نژادی، فرهنگی و تاریخی با هم ندارند و هیچ کدام از عواملی که يك رشته از انسانها را بهم پیوند می دهد ندارند. و اساساً اسرائیل مجموعه ای از انسانهای روی زمین است که فقط یهودی مذهب هستند. مجموعه ای ناهمگون و بعضاً متضاد از فرهنگهای متفاوت صهیونیسم در يك «فرایند ملت سازی» مذهب یهودی را به نژاد یهودی تبدیل کرد و زبان عبری را که در طول قرون گذشته فقط يك زبان مذهبی بود، به عنوان زبان ملی قلمداد کرد تا اینکه یهودیان بتوانند

يك ملت شوند. بر این اساس این رژیم شرایط اطلاق کشور را دارا نیست.^۱

همچنین در حقوق بین الملل راجع به شناسایی کشورها و تئوری تأسیسی (تکوینی) و اعلامی مطرح است.

طبق تئوری تأسیسی؛ شناسایی یکی از شرایط لازم برای تکوین دولت یا حکومت است و بدون آن يك دولت یا حکومت نمی‌تواند از نظر حقوق بین‌الملل موجودیت یابد. طبق نظریه تأسیسی چون کشور يك پدیده اجتماعی و تاریخی است به محض اینکه سه عامل تشکیل دهنده آن (جمعیت، قلمرو و سرزمین و قدرت سیاسی) بوجود آمدند تشکیل خواهد شد و در این حالت شناسایی عامل تشکیل دهنده محسوب نمی‌شود.

تئوری اعلامی بیان می‌کند که وجود يك دولت یا حکومت بستگی به واقعیت امر دارد و شناسایی فقط تصدیق واقعیت می‌باشد. به طوری که تأسیس يك دولت یا حکومت مستلزم نقض حقوق بین‌الملل نیست، شناسایی یا عدم آن تأثیری در مسئله ندارد ولی در مواردی که شرایط پیرامون تشکیل يك دولت مبهم

۱. www.irdiplomacy.ir/fa/news/!۱۶۴۷۰

است و قانونی بودن رژیم جای سؤال دارد، شناسایی نقش مهمی بازی می‌کند.

هر چند حقوق بین‌الملل شناسایی را به تشخیص دولتها واگذار کرده است اما از آنها خواسته است از شناسایی دولتهایی که با توسل به زور به تملك اراضی پرداخته‌اند خودداری کنند. از این جهت شناسایی يك کشور توسط کشور دیگر نمی‌تواند، اثر گناهی را که از طریق تجاوز بوجود آمده است از بین ببرد و به آن رسمیت ببخشد.^۱

« شناسایی به وسیله دولتها از نقطه نظر حقوقی نمی‌تواند به اشغال اعتبار بخشد و شناسایی عمل انجام‌شده بوسیله کشورهای متمدن نمی‌تواند گناه عمل اشغال را بشوید.»^۲

با توجه به اشکالها و نقدهای جدی ای که طرح دو دولت با آن روبروست، نمی‌توان به عنوان یک طرح منطقی که منافع مردم فلسطین را تأمین می‌کند، به آن خوش بین بود.

۱. عدم مشروعیت کشور اسرائیل vista.ir/article/341226.

۲. هنری کتان، فلسطین و حقوق بین‌الملل، پیشین، ص ۱۲۶.

راهکار جمهوری اسلامی برای حل مسئله فلسطین

جمهوری اسلامی برای حل مسئله فلسطین در قبال طرح دو دولت، راهکاری کاملاً منطقی، عقلانی و مبتنی بر قوانین بین المللی و عرف پذیرفته شده جهانی ارایه داد و آن طرح همه پرسی برای تعیین سرنوشت مردم فلسطین با حضور همه ساکنان اصلی این سرزمین اعم از مسلمانان و یهودیان و مسیحیان است.

مقام معظم رهبری با اشاره به آنکه «همه راههایی که غریبها و وابستگان آنها برای حل مسئله فلسطین پیشنهاد کرده و پیموده‌اند، غلط و ناموفق بوده است و در آینده نیز چنین خواهد بود»^۱؛ چراکه: «راه حل غلط این است که با غاصبی که نه به ارزشهای انسانی پایبند است و نه به قوانین بین المللی، و به قطعنامه‌های

۱. بیانات در اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد؛ ۹ شهریور ۱۳۹۱.

سازمانهای بین‌المللی گردن نمی‌نهد، مذاکره کنند و با او به یک نقطه توافق برسند. این راه حل، راه حل غلطی است؛ این به هر شکلی ظاهر شود غلط است. اسرائیل نشان داده است که به هیچ امضای خود پایبند نیست؛ اگر توافق هم بکنند، امضاء هم بکنند، پایبند نمی‌ماند... هر امضایی که طرف مقابل به اینها بدهد، پایشان را روی آن امضاء می‌گذارند یک قدم جلو می‌آیند. طبیعتشان این است»^۱.

در مور طرح منطقی جمهوری اسلامی فرموده‌اند: «راه حلّ منطقی راه حلی است که همه وجدانهای بیدار دنیا و همه کسانی که به مفاهیم امروز دنیا معتقدند، ناچارند آن را قبول کنند... راه حل، نظرخواهی از خود مردم فلسطین؛ همه کسانی که از فلسطین آواره شده‌اند؛ البته آنهایی که مایلند به سرزمین فلسطین و به خانه خودشان برگردند. این یک امر منطقی است. این کسانی که در لبنان و در اردن و در کویت و در مصر و در بقیه کشورهای عربی سرگردانند، به کشور و به خانه خودشان فلسطین برگردند - آنهایی که مایلند؛ نمی‌گوییم کسی را به زور بیاورند - و از کسانی که قبل از سال ۱۹۴۸ که سال تشکیل دولت جعلی اسرائیل

۱. نماز جمعه تهران؛ ۱۶ فروردین ۱۳۸۱.

است، در فلسطین بوده‌اند - چه مسلمانان، چه مسیحیان، چه یهودیان - نظرخواهی شود. اینها در یک نظرخواهی عمومی، رژیم حاکم بر سرزمین فلسطین را تعیین کنند. این دموکراسی است. چطور برای همه دنیا دموکراسی خوب است، برای مردم فلسطین دموکراسی خوب نیست؟!... مردم فلسطین جمع شوند، رأی بدهند و نوع رژیمی را که در این کشور باید حاکم باشد، انتخاب کنند. آن رژیم و آن دولت، تشکیل شود و درباره کسانی که بعد از سال ۱۹۴۸ به سرزمین فلسطین آمده‌اند، تصمیم‌گیری کند؛ هر چه تصمیم گرفت. اگر تصمیم گرفت بمانند، پس بمانند، اگر هم تصمیم گرفت بروند، پس بروند. این، هم آراء مردم است، هم دموکراسی است، هم حقوق بشر است، هم منطق با منطق فعلی دنیا است»^۱

این طرح بر خلاف طرح دو دولت که دارای اشکال ها و نقدهای اساسی است، بر منطق روشن و پذیرفته شده در عرف جهانی و قواعد بین المللی استوار است و اگر منطق و عقلانیت بر نظام بین الملل حاکم بود و سازمان ملل و کشورها تحت سیطره نظام سلطه به رهبری آمریکا که خود را متعهد به حمایت از اسرائیل

می داند، نبودند، طرحی کاملاً اجرایی و عملی است. جمهوری اسلامی اقدام خود را در ارایه یک طرح منطقی و پذیرفته شده بین المللی در مورد حل مسأله فلسطین، انجام داده و انجام آن بر عهده نهادهای بین المللی است و آزمونی برای سنجش استقلال و صداقت این سازمان هاست.

جمع بندی

با توجه به نقدها و اشکالهای اساسی ای که از منظرهای مختلف به طرح دو دولتی وارد شده است، به نظر می رسد این طرح نه تنها راه حل منطقی حل مسأله فلسطین نبوده و کمکی به حل این مشکل بر اساس حقوق مردم فلسطین نخواهد کرد، بلکه برخلاف آموزه های دینی و با نادیده گرفتن حق تاریخی مردم فلسطین نسبت به این سرزمین، به غصب این سرزمین رسمیت بخشیده و برای این رژیم جعلی نوعی حق قائل شده است. حقی که هیچ جایگاهی از منظر حقوق بین الملل نداشته و مشروعیت حقوقی ندارد و خیانت به آرمان فلسطین و مردم این سرزمین محسوب می گردد.

جالب آنکه این رژیم جعلی به این طرح نیز که نوعی مشروعیت به این رژیم می بخشد، قانع نبوده

و خواهان الحاق کلیه سرزمین های فلسطین به خود است و این نشان می دهد که چنین رژیم تجاوزگری زبانی جز زور را نمی فهمد و تنها راه احقاق حقوق مردم فلسطین، مقاومت و برگزاری همه پرسی با حضور همه ساکنان اصلی این سرزمین خواهد بود.

منابع

قرآن کریم

۱. هنری کتان، فلسطین و حقوق بین الملل، ترجمه غلامرضا فدایی، تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۹.
۲. بیانات در اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد؛ ۹ شهریور ۱۳۹۱.
۳. بیانات در نماز جمعه تهران؛ ۱۶ فروردین ۱۳۸۱.
۴. منصور براتی، راهکار ۲ دولتی از بین رفته است، روزنامه فرهیختگان، شماره ۴۰۰۱.
۴. پاسخ به ۱۰ سوال درباره ایده «دو دولتی» فلسطین و رژیم اسرائیل، پایگاه اینترنتی نور نیوز، کد خبر: ۱۸۲۱۷۲.
۵. رضا غبیشاوی، اسرائیل و فلسطین، راه حل تک کشوری یا دو کشوری؟، پایگاه اینترنتی عصر ایران، کد خبر ۹۴۳۹۹۵.

۶. ویراستاران دانشنامه بریتانیکا، دانشنامه بریتانیکا، مدخل: راه حل دو دولتی «two-state solution».

۷. عمر دجانی و لیمور یهودا، راه حل دو دولتی که می تواند کارساز باشد: موردی برای کنفدراسیون اسرائیل و فلسطین، پایگاه تحلیلی اینترنتی Foreign Affairs.

۸. خالد قدومی، موضع رسمی جنبش حما درباره «راه حل دو دولت»؛ <https://alhewaraldini.com>.

۹. عبد الکریم پاک نیا تبریزی، علمای شیعه و دفاع از قدس شریف، ماهنامه اطلاع رسانی پژوهشی و آموزشی مبلغان، شماره ۱۵۵.

۱۰. www.irdiplomacy.ir/fa/news؛ ۱۶۴۷۰؛ تاریخ انتشار ۲ مهر ۱۳۹۰.

۱۱. عدم مشروعیت کشور اسرائیل؛ vista.ir/article/341226.

شماره‌های پیشین ردیه:

- ردیه شماره ۱: تزام اختیارات رئیس جمهور و ولی فقیه.
- ردیه شماره ۲: عزاداری و بررسی روایات نهی از آن.
- ردیه شماره ۳. اتهام جواز خشونت با اسرادر اسلام.
- ردیه شماره ۴. اسلام منهای روحانیت و روحانیت منهای سیاست.
- ردیه شماره ۵: مشروعیت مقاومت.

